

Vastaanottava organisaatioMaa- ja metsätalousministeriö
Johanna Wallius, Kajsa Hakulin
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo@mmm.fi

mmm dnro VN/3713/2020

Lausunto työryhmän valmistelemasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi eläinlääkintähuoltolaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Kuopion kaupungilta on pyydetty lausuntoa hallituksen esityksestä uudeksi eläinlääkintähuoltolaiksi. Eläinlääkintähuolto katsotaan kuuluvaksi ympäristöterveydenhuollon kokonaisuuteen. Ympäristöterveydenhuollon toiminnasta säädetään lailla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista (410/2009).

Eläinlääkintähuollon nykytila Kuopiossa

Kuopion kaupunki järjestää ympäristöterveydenhuollon omana toimintanaan siten, että Kuopion kaupungilla on yhteistoiminta-alueista annetun lain vaatimukset täyttävä henkilöstömäärä elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalainsäädännön valvonnassa (noin 13 htv). Eläinlääkintähuollon sekä eläintauti- ja eläinsuojelulain edellyttävien eläinlääkäritehtävien hoidosta Kuopion kaupunki on tehnyt sopimuksen Siilinjärven kunnan kanssa. Kuopioon kuuluvan Karttulan alueen eläinlääkäripalveluista on sovittu Tervon yhteistoiminta-alueen kanssa. Siilinjärven eläinlääkäri hoitaa myös elintarvikelain edellyttämät eläinlääkärille säädetyt tehtävät hyvässä yhteistyössä Kuopion kaupungin elintarviketarkastajan kanssa. Pieneläinten päivystyksestä Kuopion kaupungilla on erillinen sopimus yksityisen palveluntuottajan kanssa. Samalla sopimuksella sovitaan pieneläinten päivystyksestä myös Siilinjärven valvonta-alueen osalta.

Eläinlääkäripalvelun järjestäminen sopimuksella Siilinjärven kanssa on ollut kaikkien osapuolien kannalta toimiva ratkaisu. Siilinjärven valvontayksikössä on 18 eläinlääkärinä. Näin isossa yksikössä päivystysten ja sijaisten järjestäminen on helpompi järjestää, kuin yksittäisessä kaupungissa tai yhteistoiminta-alueilla. Sijaisten saatavuudessa ei ole ollut ongelmia.

Eläinlääkintä tulisi säätää hyvinvointialueen tehtäväksi

Järjestämisvastuun säätäminen kunnan sijaa hyvinvointialueelle mahdollistaisi eläinlääkäripalvelujen parhaan mahdollisen organisoinnin.

Kuopion kaupungin toimintamallista saadun kokemuksen mukaan eläinlääkintähuolto olisi helposti eriytettävissä muusta

ympäristöterveydenhuollosta. Eläinlääkäripalvelun saatavuuden järjestäminen ja palvelun varmistaminen on tärkeää niin alkutuotannon kuin lemmikkieläintenkin hoidon varmistamiseksi. Kuopio on Suomen suurin maidontuottajakunta, joten erityisesti alkutuotannon eläinlääkäripalvelujen toimivuus on todella tärkeää.

Eläinlääkintähuollolla on toisaalta todettu olevan varsin vähän kytköksiä kunnan muuhun toimintaan (VNK julkaisusarja 17/2017). Eläinlääkäripalvelun järjestäminen vaatii nykyisiä järjestäjätahoa (kuntaa tai yhtä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita) laajempaa järjestäjätahoa. Kuopion kaupunki katsoo, että uuden eläinlääkintähuoltolain veloitteet olisi syytä osoittaa kunnan sijaan suoraan hyvinvointialueelle, joka takaisi riittävän suuret alueet toimivan päivystyksen järjestämiseksi. Myös eläinten hyvinvoinnin valvonta tulisi järjestää samassa laajemmassa organisaatiossa.

Eläinlääkintähuollolla ei ole muuhun kunnan järjestämään toimintaan sellaista kytköstä, joka esittäisi eläinlääkintähuollon eriyttämisen. Elintarvikelain edellyttämät eläinlääkärille säädetyt valvontatehtävät, joita määrällisesti ei ole paljon, kunta voisi hoitaa palkkaamalla hygieenikko elintarvikevalvontaan tai sopimalla tehtävästä hyvinvointialueen kanssa. Elintarvikelain edellyttämien tehtävien yhteistoiminnasta sopiminen on helpompaa kuin päivystystä edellyttävien eläinlääkäritehtävien järjestämisestä sopiminen.

Ympäristöterveydenhuollossa eläinlääkintähuolto ei kytkeydy terveys- ja tupakkalainsäädännön valvontaan. Ympäristöterveydenhuollon mahdollinen siirtyminen hyvinvointialueelle vuonna 2026 ratkaistaan vasta seuraavassa hallitusohjelmassa, mutta eläinlääkintähuoltolain ei tarvitse jäädä odottamaan sitä ratkaisua. Mikäli kaikki nykyiset ympäristöterveydenhuollon toiminnat siirtyisivät hyvinvointialueille, ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueet tultaisiin suurella todennäköisyydellä organisoimaan omina erillisinä toimintoinaan, kuten nyt jo tehdään isoimmassa kunnallisissa valvontayksiköissä.

Kunnan järjestämisvastuu eläinlääkäripalveluissa laajenisi

Työryhmän esityksen mukaisesti kunnan järjestämisvastuu laajenisi siten, että kunta vastaisi tuotantoeläinten lisäksi, myös seura- ja harrastuseläinten (lemmikkien) peruseläinlääkäripalveluista. Laissa on pyritty yksilöimään palvelut, joiden tuottamisesta kunta vastaisi. Muutosta nykyisestä on perusteltu sillä, että se turvaisi eläinlääkärien tulotason. Kuitenkin esityksessä mahdollistetaan samanaikaisesti muutos, jolla eläinlääkärin tulotaso ei olisi riippuvainen asiakasmaksuista. Velvollisuus huolehtia eläinlääkäripäivystyksestä eriytettyinä (suurelaimet ja pienet eläimet) säilyisi edelleen kunnalla. Lakiluonnoksen 11 § edellyttää, että virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkärinapua varten tulee järjestää päivystyspalvelu yhteistoiminnassa järjestäjien kesken yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Tämä vaatimus edellyttää

siis kuntaa ja yhteistoiminta-aluetta laajempaa järjestäjätahoa ja puoltaa sitä, että velvoite tulisi säätää hyvinvointialueelle.

Maksullisuus, palkkaus

Kunnalla on ollut mahdollisuus periä ns. klinikkamaksuja toimitiloista aiheutuneiden kulujen kattamiseksi. Näiden maksujen periminen on ollut tähän saakka vapaaehtoista ja ne ovat olleet pääsääntöisesti nimellisiä. Eläinlääkärit eivät ole olleet halukkaita perimään näitä maksuja, jotka eivät kartuta heidän omaa ansiotaan.

Maksuja esitetään nyt palkollisiksi ja maksua koskevat säännökset väljentyisivät siten, että maksulla voitaisiin kattaa toimitiloista, työvälineistä ja avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvien kustannusten lisäksi myös muita kunnalle aiheutuvia kustannuksia kuten kunnaneläinlääkäriin peruspalkkaan liittyviä kustannuksia. Maksun suuruutta koskeva päätösvalta olisi kunnalla, mutta momentissa olisi kuitenkin säännös, jonka mukaan maksun tulisi olla palvelun käyttäjän kannalta kohtuullinen. Vastaanottokäytien asiakasmaksut muodostuvat kunnaneläinlääkäriin perimästä palkkiosta ja klinikkamaksusta, joten niiden yhteismäärä olisi käytännössä olennainen kohtuullisuutta arvioitaessa.

Pykälän perusteluissa korostetaan, että kunnan tulisi periä maksu asiakkaalta, eikä raha saisi kulkea eläinlääkäriin kautta. Tämä monimutkaistaa perintää merkittävästi nykyisestä käytännöstä, jossa eläinlääkäri voi periä klinikkamaksun.

Käytännössä säännös tuskin nostaisi klinikkamaksujen suuruutta mutta lisäisi merkittävästi perintään liittyvää hallinnollista taakkaa.

Lakiesitys mahdollistaa myös sen, että vain kunta perisi asiakasmaksut ja eläinlääkärien palkkaus muutettaisiin tulevaisuudessa.

"Ne antaisivat valtakunnallisille työmarkkinaosapuolille mahdollisuuden halutessaan kehittää kunnaneläinlääkäreiden palkkausjärjestelmää ilman että eläinlääkintähuoltolaki muodostaisi tälle estettä. Kuten yleisperusteluissa on esitetty, kunnaneläinlääkäreiden palkkausjärjestelmä vaikuttaa muun muassa työaikainsäädännön soveltamiseen sekä eläinlääkärivirkojen tarpeeseen. Palkkausjärjestelmän mahdollisilla muutoksilla on toteuttamistavasta riippuen useita vaikutuksia, eikä vaikutuksia pystytä kaikilta osin ennakoimaan tai muutosten tarkoituksenmukaisuutta arvioimaan muutoin kuin osana työmarkkinaosapuolten neuvotteluprosessia ja -ratkaisua. Tästä syystä ehdotetaan, ettei laki jatkossa rajaisi osapuolen neuvotteluvapautta ja vaihtoehtoja."

Yhteenveto

Kuopion kaupunki katsoo, että mikäli eläinlääkintähuoltolain uudistus toteutetaan, siihen liittyvät velvoitteet tulisi säätää heti hyvinvointialueella hoidettavaksi. Kunta ja nykyiset ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet ovat liian pieniä tahoja eläinlääkäripalvelun järjestäjäksi. Eläinlääkintähuolto on helposti eriytettävissä muusta ympäristöterveydenhuollosta.

Kuopion kaupunki katsoo, että säätämällä tehtävät hyvinvointialueelle voitaisiin parhaiten turvata tavoitteet:

- turvata eläinlääkäripalvelujen saatavuus koko maassa siten, että eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömiä peruspalveluja on saatavilla kaikkina aikoina asiakkaiden kannalta kohtuullisella etäisyydellä ja kohtuuhintaisesti.
- myös kilpailuneutraliteetin tarkastelu laajemmilla alueilla on selkeämpää hyvinvointialueen tasolla
- isoissa yksiköissä varmistetaan myös eläinlääkäripalvelujen laatu ja valvonta

Lakiuudistuksen tavoitteena oli myös vähentää eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä kunnille aiheutuvia kustannuksia. Tämä on mahdollista vain poistamalla järjestämisvastuu kunnalta tai keventämällä sitä merkittävästi.

Tarja Hartikainen
Ympäristöterveyspäällikkö
Kuopion kaupunki/ Ympäristöterveydenhuolto